

Kozlová, Tereza

Nová zvuková mapa teritoriálně rozrůzněné češtiny jako výsledek studentské soutěže

Linguistica Brunensia. 2025, vol. 73, iss. 1, pp. 167-168

ISSN 2336-4440 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/LB2025-38724>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.82577>

License: CC BY-NC-ND 4.0 International

Access Date: 17. 07. 2025

Version: 20250711

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Nová zvuková mapa teritoriálně rozrůzněné češtiny jako výsledek studentské soutěže¹

V rámci projektu *Jazyková paměť regionů České republiky*,² který je soustředěn na vývoj metod strojového učení umožňujících automatickou detekci a transkripci dialektů českého jazyka, vzniká též unikátní nářeční fonotéka, která bude spuštěna v roce 2027. V ní jsou shromažďovány zvukové záznamy dokumentující nářečí češtiny v různých časových etapách. Kromě starých nahrávek zachycujících tradiční teritoriální mluvu, pocházejících většinou z *Archivu zvukových záznamů nářečních promluv* budovaného dialektologickým oddělením Ústavu pro jazyk český AV ČR od 50. let 20. století,³ jsou do fonotéky ukládány též záznamy nové z aktuálně probíhajících terénních výzkumů, které představují současnou regionálně zabarvenou mluvu obyvatel České republiky. Vznikající fonotéka bude představovat platformu sloužící nejenom lingvistům, ale i odborníkům z jiných oborů, a dokonce též laikům, přičemž uživatelé budou moci fonotéku sami rozšiřovat vkládáním vlastních zvukových záznamů.

Ve spojitosti s budovanou fonotékou byli ke spolupráci osloveni též studenti, a to formou soutěže *Staň se superdialektologem*.⁴ Soutěž byla určena pro žáky základních a středních škol, kteří měli individuálně či v rámci kolektivu zdokumentovat prostřednictvím nahrávek mluvu příslušníků (nejen) starších generací v různých regionech Česka. Studenti obdrželi pokyny a rady, které jim pomohly vybrat optimálního mluvčího, pořídit kvalitní zvukový záznam splňující technické požadavky kladené na zvuková jazyková data a v neposlední řadě též vést rozhovor z pozice exploračního pokládajícího tematicky různorodé otázky.

Celkem se do soutěže zapojilo 64 žáků z 21 škol, kterým se podařilo pořídit 114 nahrávek (o celkové stopáži téměř 28 hodin), na nichž hovoří 79 mluvčích. Zasláné zvukové záznamy hodnotila komise složená z vybraných členů pořadatelských pracovišť pod vedením dialektoložky Marty Šimečkové. Vyhlášení výherců, kteří obdrželi knižní ceny a poukázky na zážitky zprostředkované virtuální realitou, proběhlo 4. června 2024 v Brně.

1 Tento příspěvek vznikl na základě řešení projektu č. DH23P03OVV010 *Jazyková paměť regionů České republiky. Metody strojového učení pro uchování, dokumentaci a prezentaci nářečí českého jazyka*; poskytovatel podpory Ministerstvo kultury, Program NAKI III.

2 Projekt je řešen ve spolupráci dialektologů z Ústavu pro jazyk český AV ČR v Brně, specialistů na automatické rozpoznávání řeči z Vysokého učení technického v Brně a odborníků na interaktivní kartografické zobrazování z Univerzity Palackého v Olomouci. Více o projektu viz <https://www.jamap.cz/>.

3 Více informací o archivu lze nalézt v brožuře z edice Věda kolem nás (Šimečková, Marta. 2024. *Archiv zvukových záznamů nářečních promluv*. Praha: Academia. Dostupné z: http://www.vedakolemnas.cz/miranda2/export/sitesavcr/data.avcr.cz/academia/vedakolemnas/sys/galerie-download/VKN-132_.pdf).

4 *Aktivita pro školy* [online]. [cit. 24.6.2024]. Dostupné z: <https://www.jamap.cz/aktivita-pro-skoly>.

Z jazykových dat, která se studentům podařila shromáždit, vznikla zvuková *Mapa ligy superdialektologů*, kterou lze nalézt na webových stránkách projektu.⁵ Prostřednictvím mapy si lze poslechnout 149 reprezentativních úseků studentských nahrávek (o celkové stopáži více než 8 hodin). Mapa zachycuje též lokalizaci jednotlivých nahrávek, která dokládá, že se podařilo sesbírat jazykový materiál ze všech nářečních skupin českého jazyka, a dokonce i z pohraničí.

Zvukový obsah mapy bude i nadále rozšiřován, neboť budou s ohledem na velký zájem žáků uspořádána další kola soutěže zaměřené na sběr zvukových jazykových dat.

TEREZA KOZLOVÁ

Czech Language Institute of the CAS, v. v. i.

Veveří 97, 602 00 Brno

Czech Republic

kozlova@ujc.cas.cz

5 Šimečková, Marta; Kubeček, Filip; Žižka, Josef a Nėtek, Rostislav. *Mapa ligy superdialektologů*. Verze 1 [online]. [cit. 24.6.2024]. Dostupné z: <https://www.jamap.cz/supermapa>.



This work can be used in accordance with the Creative Commons BY-NC-ND 4.0 International license terms and conditions (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>). This does not apply to works or elements (such as image or photographs) that are used in the work under a contractual license or exception or limitation to relevant rights.